Avancerad specialistsjuksköterska - en ny yrkesroll i Sverige

Rollen som avancerade specialistsjuksköterskor inom kirurgisk vård

Karolina Härle

Region Östergötland

Advanced practice nurse

Avancerad nivå	Advanced practice nurse
AVS – Avancerad specialistsjuksköterska	Nurse practitioner
AKS - Avancerad klinisk sjuksköterska	Clinical nurse specialist
Specialistsjuksköterska	
Barnmorska	

Region Östergötland

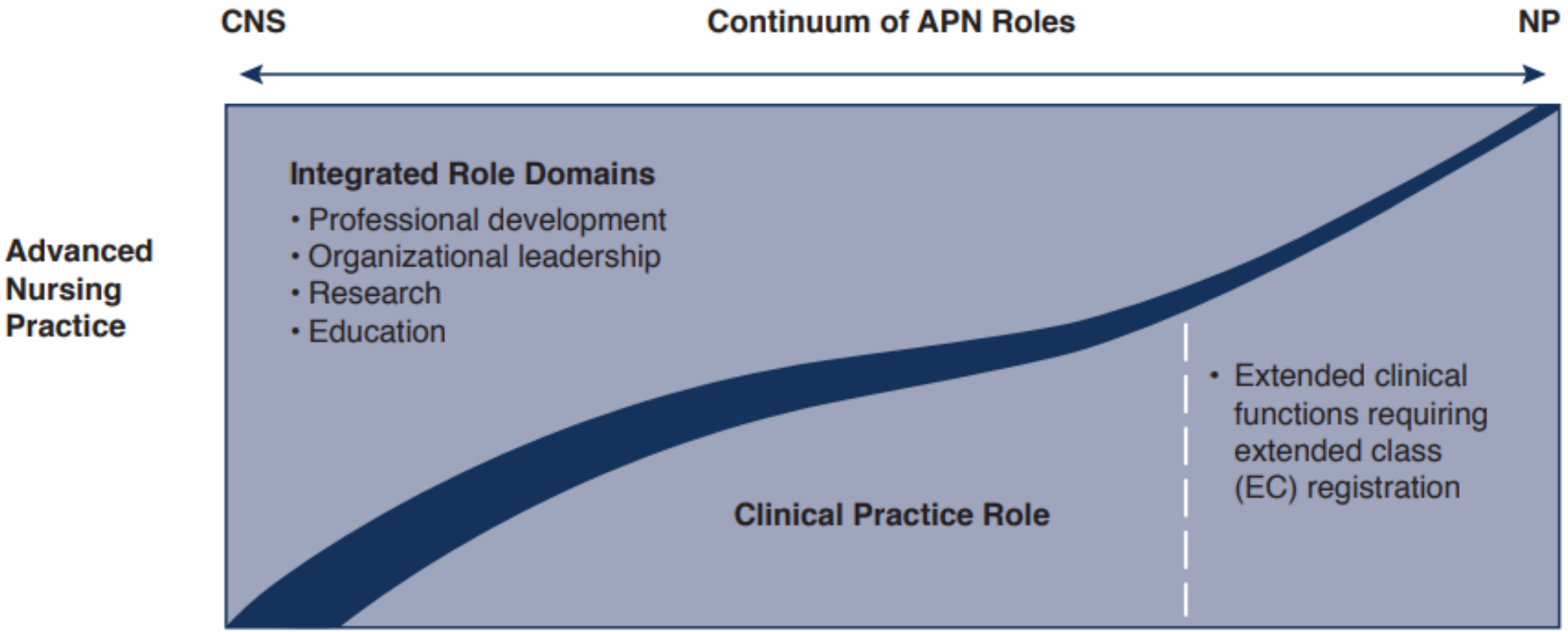
Internationell definition

“A Nurse Practitioner/Advanced Practice Nurse is a registered nurse who has acquired the expert knowledge base, complex decision-making skills and clinical competencies for expanded practice, the characteristics of which are shaped by the context and/or country in which s/he is credentialed to practice. A master's degree is recommended for entry level.”

ICN 2019

CNS VS. NP

Figure 2: Distinction between Clinical Nurse Specialist and Nurse Practitioner



Donald, F, et al. 2010

Region Östergötland

Nurse practitioner

En sjuksköterskeroll som är vanlig i många länder, som USA, Kanada, Nederländerna, Australien och Storbritannien.

Har fördjupad akademisk och klinisk kompetens både inom omvårdnad och medicin. Många länder kräver en masterexamen för titeln.

Arbetar självständigt och i team inom sitt specialistområde och ansvarar för patienters vård och hälsa, men också för diagnostisering och behandling.

Region Östergötland

Utveckling i Skandinavien

Sverige

- Akademiska masterutbildningar
- Skövde 2003-2005 + 2005-2007 (20 st)
- Masterutbildning i Linköping 2012 – 2014, 2015 – 2017, 2019 – 2021, 2023 – pågående
- Umeå 2014, klinisk master – olika ingång/utgång
- Övre Torneå – 3 st avancerade kliniska sjuksköterskor på VC
- Stort intresse finns på olika lärosäten i Sverige (Örebro, Umeå, Skövde)

Finland

- Första masterexamen inom omvårdnad med kliniskt arbete som tyngdpunkt i Finland 2006, CNS? NP?

Norge

- Masterutbildning startades 2011 – geriatrisk vård

Region Östergötland

Sydöstra sjukvårdsregionen



- Traumautbildning i Philadelphia
- Besök 2009 i Philadelphia (ssk och chefer)
- Beslut om att vidareutbilda specialistsjuksköterskor 2010
- Sydöstra regionala medicinska programgruppen inom kirurgi (RMPG) tog initiativet – LiU och PENN University Philadelphia
- USA hösten 2011: 8 specialistsjuksköterskor: En termin ”Acute Care Nurse Practitioner”

Syftet med införandet

- Att höja kompetensen hos Kirurgiska klinikernas specialistsjuksköterskor för att bättre kunna möta verksamhetens behov
- Möta förändringar i samhället och utmaningar i sjukvården
  - Ökad medellivslängd
  - Bättre möjlighet till behandling genom utvecklad sjukvård
  - Äldre multisjuka patienter
  - ATL, jämställdhet, brist på kirurger

Region Östergötland

Mål med införandet – patientnytta

- Ökad omvårdnadskompetens på kliniken
- Överbrygga medicin och omvårdnad
- Bättre kontinuitet i arbetet på vårdavdelningarna
- Ökad patientsäkerhet och kvalitét genom högre omvårdnadskompetens på klinikerna
- Ökad kontinuitet och följsamhet till vårdprogram och därmed effektivare vårdtider
- Bättre information och delaktighet i den egna vården för patienten och dennes anhöriga
- Ökat stöd för nyanställda
- Karriärsutveckling för sjuksköterskor

Region Östergötland

Utbildningen LiU

Fördjupad kunskap inom omvårdnad och medicin

Grundutbildning till sjuksköterska 3 år, 180 hp.

Specialistsjuksköterska inom kirurgi 1 år, 60 hp . *Omvårdnadsinriktad*.

Avancerad specialistsjuksköterska inom kirurgi 1 år, 60 hp, masterutbildning. *Medicinskt inriktad*.

Under utbildningen sker den verksamhetsförlagda utbildning på den klinik där man har sin anställning.
Möjlighet att anpassa vissa utbildningsmoment till verksamhetens behov. Mentor är en erfaren specialist läkare eller NP

Utbildningen vid LiU – 60hp

- En avancerade specialistsjuksköterskan i kirurgisk vård 5hp
- Patofysiologi, multisjuklighet och farmakologi inom kirurgisk vård 10hp
- Bedömning och diagnostik 7,5hp
- Vetenskaplig metod 7,5hp
- Åtgärder och behandling 15hp
- Examensarbete 15hp

Region Östergötland

Avancerad specialistsjuksköterska i Kirurgisk vård Sverige

44 st. inom kirurgisk vård
5 st. inom akutsjukvård



Region Östergötland

Arbetsuppgifter

Teamarbete Handledning Kontinuitet

- **Identifiera** och **bedöma** medicinska- och omvårdnadsbehov på den kirurgiska patienten
- Leda teamet – leda omvårdnaden
- Kontinuerlig uppföljning/utvärdering av behandling
- Riskbedömningar, preventivt arbete
- Delta vid/leda ronder
- Värdera vätskebalans/provsvar/röntgensvar
- Ordinera läkemedel – personlig delegering
- Skriva remisser, konsulter, dagganteckningar, epikriser efter egen bedömning
- Skriva in och ut patienter
- Komplexa utskrivningar
- Vårdplaner
- Information till patienter och anhöriga/närstående
- Handleda och stötta kollegor (usk, ssk, läk)
- Bedriva evidensbaserad vård

Delta vid/leda ronder
Leda teamet – leda omvårdnaden

Preoperativ bedömning

Vid inskrivning

Anamnestagning och hälsohistoria

Kroppsundersökningar: hjärt- och lungstatus samt bukstatus

Preoperativ optimering: Remiss för ex. EKO och kardiologkonsult

Läkemedelsgenomgång

Insättning av preoperativa åtgärder

Inför akut operation

Preoperativ optimering, t.ex. EKO, lungröntgen och konsultationer

Läkemedelsgenomgång

Insättning av preoperativa åtgärder ex. antibiotikaprofylax

Postoperativ bedömning

Daglig bedömning vid rond eller vid försämring

Klinisk bedömning

Efterfråga aktuellt hälsotillstånd

Riktade kroppsundersökningar, ex. bukstatus, hjärta, lungor och neurologstatus

Bedöma vitala funktioner, vätskebalans, nutrition, hud, smärta, sömn, psykiskt, konfusion

Åtgärder och utskrivning

Läkemedelsgenomgång

Ordinera vätska och läkemedel

Remittera vid behov

Bedöma när patienten är utskrivningsklar och genomföra utskrivning

Region Östergötland

Styrkor med rollen

- Flexibilitet
- Autonomi
- Holistisk människosyn



Region Östergötland

Hur jobbar vi?

- Vardagar 7.30-16.30 (mån-tors), 7.30-14 (fre)
- Rondstöd på helger (efter ca 3 års erfarenhet)
- Bemanning: Läkarschemat
- Chef: Verksamhetschef (varierar i landet)

Vad säger lagen?



- Lagstiftningen detaljstyr inte vem som får göra vad.
- Regelverket ställer krav på **hur** arbetsuppgifter ska utföras, inte på vem som utför dem.
- Arbetsuppgifter som inte är reglerade kan fördelas så länge de krav på ansvar och kvalitet finns (enligt gällande lagar)
- Fåtal arbetsuppgifter som endast för utföras av en viss yrkesfunktion
- Det är ofta verksamhetschefen eller den arbetsledande chefen som bestämmer vem som ska utföra dem.
- En förutsättning för en patientsäker vård är att hälso- och sjukvårdspersonalen har rätt utbildning, till exempel som legitimerad, eller på annat sätt förvärvad kompetens.
- Läkemedelsordinationer och förskrivning, reglerad

Patientsäkerhetslagen 2010:659
Socialstyrelsen 2018

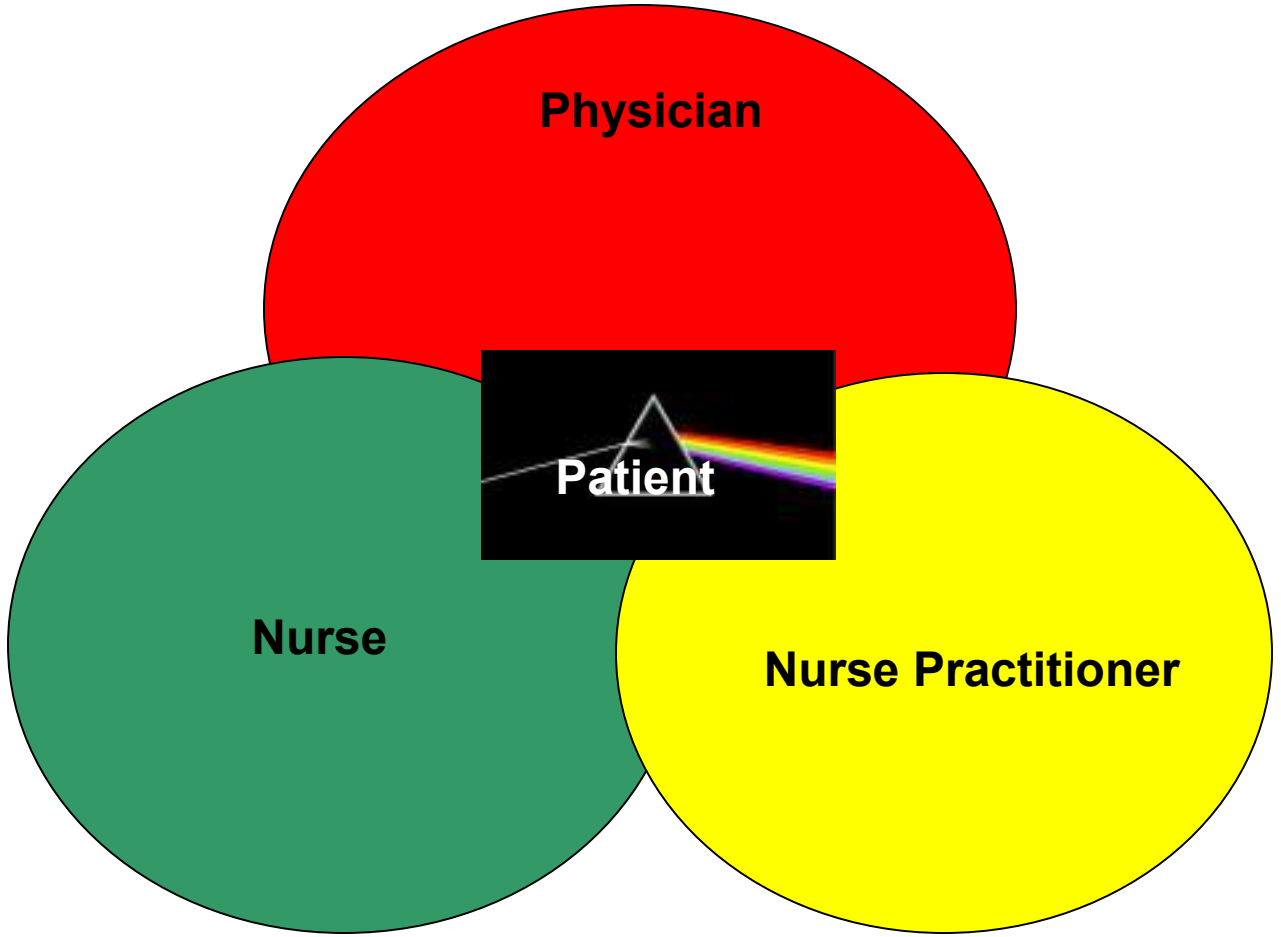
Region Östergötland


Specialistläkare
ST-läkare/AT-läkare
Specialistsjuksköterskor
Sjuksköterskor
Avanc
erad
spec
ssk

Kava som exempel

Kava Linköping 24 vårdplatser, 4 vårdlag
Specialistläkare/sen ST, 1 per vårdlag
AT-läkare alt. Avancerad specialistsjuksköterska, 1 per vårdlag + övriga komplexa patienter
Sjuksköterska, 1 per vårdlag
Undersköterska, 1 per vårdlag
Koordinator alla pass (sjuksköterska), resurs-ssk kvällar och helger
SPIK – specialistsjuksköterska i klinisk tjänst måndag-fredag + helger 9.30-18

Vi är en del i teamet!



Region Östergötland

Samverkan i team

- Kompletterar sjuksköterskan och läkarens kompetens
- Våra åsikter har stark betydelse för hur vården fortskrider
- Arbetar dagtid – kontinuitet
- Finns på plats på avdelningen – kan göra en snabb första bedömning
- Handledning av sjuksköterskor och läkare – en av våra viktigaste uppdrag

- Skillnad mellan specialistsjuksköterska och avancerad specialistsjuksköterska?

Forskningsresultat,
Avancerad specialistsjuksköterska i Sverige



Ref: Kvarnström. S et al. 2018

Region Östergötland

Forskningsresultat, internationellt

Hot mot professionella gränser:

- Läkare ser NP som en teammedlem men förväntar sig att de ska anpassa sig till läkarnas sätt att arbete

Strävan efter självständighet och kontroll:

- NP såg sin roll som självständig med möjlighet till uppbackning av läkare vid komplicerade fall och hade en önskan om mer autonomi i sin roll.
- Läkarna beskrev oftast NP rollen som beroende och i behov av supervision

Forskningsresultat, internationellt

NP en resurs för teamet

- NP stod för kontinuiteten i det kliniska arbetet som AT-läkarna inte kunde göra då oftast är korta perioder på avdelningen. NP var ett stöd för både sjuksköterskor och läkare, speciellt viktigt var detta när oerfarna tjänstgjorde och vid vård av svårt sjuka patienter

För en lyckad implementering krävs att NP:

- Har en viss grad av pionjärs anda
- Är villig att erövra och strida för den nya rollen i teamet
- Medvetenhet om att svårigheten ligger i att förebilder saknas och att inga tydliga riktlinjer finns för vad som är NP ansvarsområde

Forskningsresultat, internationellt

För att få acceptans i teamet/lyckat samarbete krävs att NP har:

- God social kompetens, ödmjukhet
- Förmåga att lyssna och kommunicera tydligt
- Flexibilitet och aktiv problemlösningsförmåga
- Att visa respekt för alla yrken och värdesätta andras arbete
- Har förmågan att hantera press, är känslomässigt stabil, vänlig och ansvarstagande

Region Östergötland

Forskningsresultat, internationellt

- Nya sjuksköterskor tycker att det är mindre ”skrämmande” att ställa frågor till NP jämfört med till läkarna
- Att kontinuerligt ha tillgång till en beslutsfattare (NP) förbättrar sjuksköterskornas arbetssituation och minskar väntan för patienten
- NP kan se till att saker inte ”faller mellan stolarna”
- Fördel om den blivande NP är känd på kliniken
- Äldre sjuksköterskor och yngre läkare kan uppfatta NP som ett hot

Andregaard & Jangland, 2015

Vi är inga……

- ”supersyrror”
- ”läkerskor”
- ”minidoktorer” etc…

Vi är välutbildade sjuksköterskor som kan arbeta självständigt, göra egna bedömningar, fatta egna beslut och utvärdera behandling både inom omvårdnad och medicin – inom ramen för den specifika kompetensen.

Att tänka på vid införandet

- Tydligt behov
- Klara definitioner/kompetensbeskrivning
- Information
- Stöttande och drivande chefer
- Samarbete mellan yrkeskategorier/positivt inställda kollegor
- **Begränsa uppdraget**
- Mentorn har stor betydelse

Region Östergötland

Omvårdnad

Nytt förslag: Avancerad specialistsjuksköterska kan bli ny yrkesroll

Publicerad: 17 mars 2023, 09:49



Debatt

”Att sjuksköterskor arbetar som läkare är inte lösningen”

Vi blev väldigt förvånade över förslaget om att avancerade specialistsjuksköterskor ska ta över flera av läkarnas arbetsuppgifter, skriver debattörer från Läkarförbundet. (2 kommentarer)

Debatt

”Avancerade specialistsjuksköterskor är inga läkare”

Genom att se patientens hela situation kan en avancerad specialistsjuksköterska bidra till bättre vårdkvalitet, kontinuitet och en tryggare vård, skriver Oili Dahl och Sineva Ribeiro.

Publicerad: 21 april 2023, 05:30



Region Östergötland

Framtidsvisioner

- Nationellt reglerad utbildning och Skyddad yrkestitel efter utbildningen (masternivå) för att undvika lokala lösningar och delegeringar som leder till förvirring och urholkning av rollen
- Självständig sjuksköterskeroll med specifik kunskap och ansvarsområde som är väl förankrad i samhället
- Nödvändig utveckling för att klara att vårda svårt sjuka patienter på kirurgiska vårdavdelningar – intermediärvård
- Lösning inom primärvård, äldrevård, psykiatrisk vård?
- Förskrivningsrätt för läkemedel

Nationellt arbete pågår

- SSF driver frågan om nationellt reglerad utbildning, skyddad yrkestitel och förskrivning – prioriterat område är Nära vård
- Stort intresse finns runt om i landet
- Lärosäten Sverige

- NP-nätverk i Sverige

Vilka möjligheter ser ni med denna roll?

Region Östergötland



Tack!!

Karolina.harle@liu.se